

Bijlage a: Toelichting heffingsysteem en tarieven riool- en waterzorgheffing

1. Wettelijk kader en beleidskader

Gemeentewet, belastingverordening en wet algemene regels herindeling (Arhi).

2. Wettelijke basis

De verordening riool- en waterzorgheffing is gebaseerd op de tekst van artikel 228a van de Gemeentewet.

Deze riool- en waterzorgheffing is een bestemmingsheffing waarmee kosten kunnen worden verhaald voor het treffen van maatregelen die de gemeente noodzakelijk acht voor het zuiveren van huishoudelijk afvalwater, voor het transporteren van afvalwater, alsmede voor het beheer van hemelwater en grondwater. Dit betekent dat het individuele profijt van voorzieningen en diensten van de gemeente niet hoeft te worden aangetoond.

De gemeente kan de kosten verhalen die ze maakt voor het nakomen van de eerdergenoemde zorgplichten zoals opgenomen in de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. De voorzieningen waarvan de kosten kunnen worden verhaald sluiten aan bij de maatregelen die de gemeente in het kader van het beleidsplan Programma Omgevingswet Water & Riolering (POW&R) onderneemt. Dit kunnen maatregelen met een collectief of individueel karakter zijn. Van belang is dat de gemeente aannemelijk kan maken dat de maatregelen van belang zijn voor het nakomen van de zorgplichten.

3. Zorgplichten

In artikel 228a van de Gemeentewet worden ook de verschillende zorgplichten van de gemeente op het terrein van water opgesomd. Het betreft de zorgplicht voor het transport van afvalwater, het zuiveren van het huishoudelijk afvalwater en de zorg voor het beheer van hemel- en grondwater. Het resultaat en de doelmatigheid van de maatregelen staat voorop, niet de wijze waarop de gemeente haar zorgplicht nakomt. De opbrengsten van de riool- en waterzorgheffing dienen te worden aangewend voor de nakoming van deze zorgplichten en/of daarmee verband te houden.

4. Begrip aansluiting

Het belastbare feit is het hebben van een directe of indirecte aansluiting op de riolering. Met het begrip aansluiting wordt echter niet hetzelfde bedoeld zoals in het verleden bij het toenmalige rioolrecht. Omdat de zorgplichten sinds 2008 zijn verbreed naar het hemel- en grondwater, kunnen de kosten van de gemeentelijke voorzieningen voor deze zorgplichten met de riool- en waterzorgheffing worden verhaald. Deze voorzieningen liggen in het stedelijk gebied waar de gemeente het waterbeheer verzorgt of wel binnen de bebouwde kom. Buiten de bebouwde kom wordt het beheer van hemel- en grondwater vooral verzorgd door het waterschap, de provincie en het rijk.

Als de gemeente de grondwaterstand wil reguleren wordt bijvoorbeeld een drainageriool aangelegd op openbaar terrein. Alle omliggende percelen profiteren van het drainageriool, omdat het grondwater van hun perceel afvloeit richting het drainageriool. In de zin van de verordening riool- en waterzorgheffing krijgt het profijt van deze percelen de betekenis van een indirecte aansluiting op de gemeentelijke riolering. Vanaf deze percelen wordt immers grondwater ter

nadere verwerking aangeboden bij een voorziening waarvoor de gemeente kosten heeft gemaakt. Het hebben van directe aansluiting op riolering is dus geen voorwaarde. Dat er vanaf het perceel water ter nadere verwerking wordt aangeboden en dat de gemeente daar ook wat mee doet, is voldoende voor het hebben van een indirecte aansluiting.

Voor het hemelwater geldt dezelfde betekenis van het begrip indirecte aansluiting. In het geval dat het hemelwater landt op een (verhard) perceel en vervolgens via het trottoir en/of de openbare weg op een straatkolk van de gemeente wordt afgevoerd, is er ook sprake van een indirecte aansluiting.

De verbreding van het begrip aansluiting heeft voor het overgrote deel van de percelen geen consequenties. Deze percelen hebben sowieso al een directe aansluiting op het rioleringsstelsel. Een kleine minderheid van de percelen gelegen binnen de bebouwde kom heeft geen aansluiting op het buizenstelsel maar biedt wel hemel- en/of grondwater ter nadere verwerking aan bij de gemeente. Te denken valt aan garageboxen, kleine loodsen, transformatorhuisjes, hoogspanningsmasten en dergelijke. Uit doelmatigheidsoverwegingen hebben zowel Landerd als Uden er in het verleden al voor gekozen om deze percelen niet in de heffing te betrekken. Het in de heffing betrekken van deze percelen vereist een arbeidsintensieve, individuele beoordeling om vast te stellen of er sprake is van afvoer in de bodem (infiltratie), dan wel van afvoer op de gemeentelijke riolering via andere percelen (op de straatkolk) of van afwatering op gemeentelijke sloten. Het doel van het beleid berust op doelmatigheidsoverwegingen en is niet gericht op het begunstigen van gebruikers en/of eigenaren.

5. Belastbaar feit en belastingplicht

De riool- en waterzorgheffing wordt geheven aan zowel de eigenaren als de gebruikers van percelen. Een keuze voor beide heffingen wordt volledig door de jurisprudentie gesteund. Bij de keuze voor twee groepen van belastingplichtigen (de eigenaar en de gebruiker) speelt de allocatiegedachte en het kostenveroorzakingsbeginsel een rol. De eigenaar heeft belang bij de aansluiting doordat deze aansluiting de gebruikswaarde van zijn eigendom verhoogt (allocatiegedachte). De gebruiker voert hemel-, grondwater af en/of loost afvalwater, zodat deze gebruik maakt van de gemeentelijke voorzieningen voor waterbeheer (kostenveroorzakingsbeginsel).

Eigenarendeel:

Bij eigenaarsheffing gaat het om de belasting die wordt geheven van de genot hebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht van een perceel wegens het hebben van een aansluiting. De vaststelling van de genot hebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht geschiedt indien het perceel een onroerende zaak is, op grond van de basisregistratie kadaster. In dit onderdeel gaat het om een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering. De toevoeging direct of indirect is opgenomen om de riool- en waterzorgheffing te beperken tot het (stedelijk) gebied waar de gemeente voorzieningen heeft gerealiseerd en onderhoudt, gericht op de zorgplicht voor hemel-, grond- en afvalwater.

Gebruikersdeel:

Bij het gebruikersdeel gaat het om de belasting die wordt geheven aan de gebruiker van een perceel wegens het afvoeren van water vanuit dat perceel op de gemeentelijke riolering. In dit onderdeel gaat het om een perceel van waaruit direct of indirect wordt afgevoerd op de gemeentelijke riolering. De toevoeging direct of indirect is opgenomen om de riool- en

waterzorgheffing te beperken tot het (stedelijk) gebied waar de gemeente voorzieningen heeft gerealiseerd en onderhoudt, gericht op de zorgplicht voor hemel-, grond- en afvalwater.

6. Systeem van heffing

Het systeem van heffing is als volgt uitgewerkt in dit artikel:

- *Vast bedrag voor het eigenarendeel;*
- *Het gebruikersdeel voor huishoudens is een vast bedrag;*
- *Het gebruikersdeel voor een 1 persoons huishoudens is een lager vast bedrag;*
- *Voor bedrijven is het watergebruik bepalend voor het gebruikersdeel.*

Voor bedrijven wordt er voor de aanslagberekening van het gebruikersdeel een koppeling gelegd met de hoeveelheid afgevoerd water. Met deze verordening wordt de afgevoerde hoeveelheid water gelijkgesteld aan de toegevoerde hoeveelheid water. De toegevoerde hoeveelheid water wordt gebaseerd op overzichten van de waterleidingmaatschappij. Op grond van het 'Besluit gegevensverstrekking gemeentelijke belastingheffing' (Stb. 1995, 346) kunnen gemeenten de waterbedrijven verplichten de watergebruik gegevens ter beschikking te stellen. De VNG heeft hierover met de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (VEWIN) een convenant gesloten. In het geval grond- of oppervlaktewater wordt opgepompt dient belastingplichtige deze toegevoerde hoeveelheid water aan te geven met een aangiftebiljet. Met het aangiftebiljet mag ook het water worden aangegeven, dat aantoonbaar in het productieproces achterblijft zodat dit op toegevoerde hoeveelheid in mindering kan worden gebracht.

7. Belastingtarieven

Tarief riool- en waterzorgheffing eigenaren

Er zijn globaal genomen drie soorten kosten van de riolering. De kosten van aanleg en renovatie, de kosten van onderhoud en gemengde kosten. Uit de rioleringsplannen en begroting is gebleken dat iets meer dan 50% van deze kosten aan de eigenaar zijn toe te rekenen, hetgeen het hanteren van dit tarief voor de eigenaar legitimeert.

Tarief riool- en waterzorgheffing gebruikers woningen

Vanuit doelmatigheidsbepaling wordt bij huishoudens de directe koppeling met het watergebruik losgelaten en een vast bedrag als heffingsstelsel gehanteerd. Daarbij wordt tariefonderscheid gemaakt tussen een- en meerspessoonshuishoudens.

In Landerd werd voorheen het werkelijke watergebruik als heffingsstelsel toegepast, Uden hanteerde voorheen een koppeling met watergebruik vanaf 1.000 m³, dit kwam daarmee alleen voor bij niet-woningen (grootgebruikers zijn alleen bedrijven en instellingen).

Ervaringen uit literatuurstudies van o.a. branchevereniging Rioned geven aan dat een directe koppeling tussen tarief en gebruik niet of nauwelijks van invloed is op het watergebruik bij de huishoudens. Heffingsstelsel voormalig Landerd hanteert twee staffels tot 250 m³ watergebruik (een hoger water gebruik komt bij huishoudens nauwelijks voor). De stimulerende werking die van dit systeem uitgaat is gering, omdat het slechts voor enkele gezinnen haalbaar is om hun waterverbruik terug te brengen tot in de laagste categorie van 100 m³ per jaar.

Door een vast bedrag te hanteren voor huishoudens wordt de administratieve last van het bijhouden van het watergebruik beperkt. Een lager vast bedrag voor een persoons huishoudens zorgt voor een praktische invulling van onderscheid op het watergebruik. Daarbij heeft een grote groep huishoudens geen zelfstandige meter, vooral in oudere appartementen. Een vast tarief is voor deze groep eenvoudiger.

Tarief riool- en waterzorgheffing gebruikers niet-woningen (bedrijven en instellingen)

Voor bedrijven en instellingen wordt er een koppeling gelegd tussen de aanslagberekening en de hoeveelheid afgevoerd water. Deze worden ingevoerd aan de hand van aangiftebiljetten en overzichten van de waterleidingmaatschappij.

Doelmatigheidsbepaling uitvoering riool- en waterzorgheffing

Een kleine minderheid van de percelen heeft geen aansluiting op het rioolstelsel maar er wordt wel vanaf dat perceel hemel- en grondwater ter nadere verwerking aangeboden bij de gemeente. Te denken valt aan garageboxen, kleine loodsen, transformatorhuisjes, hoogspanningsmasten en dergelijke.

Uit doelmatigheidsoverwegingen hebben beide gemeenten er in het verleden al voor gekozen om deze percelen niet in de heffing te betrekken. Het in de heffing betrekken van deze percelen vereist namelijk een arbeidsintensieve individuele beoordeling van al deze percelen om vast te stellen of er sprake is van afvoer in de bodem (infiltratie), dan wel van afvoer op de gemeentelijke riolering (de straatkolk) al dan niet via andere percelen of van afwatering op gemeentelijke sloten. Een vergelijkbare keuze om doelmatigheidsredenen, heeft het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden onlangs bevestigd in de uitspraak van 28 april 2021 ([ECLI:NL:GHARL:2021:4158](#)). Daarbij was bij de betreffende gemeente de keuze niet opgenomen in de belastingverordening. Toch heeft de rechter geoordeeld dat er een objectieve rechtsvaardigheidsgrond is voor dit beleid. In de verordening riool- en waterzorgheffing zal invulling worden gegeven aan het doelmatigheidsbeleid door percelen met een WOZ-waarde van minder dan € 20.000 niet in de heffing te betrekken, zo ook voor percelen die geen aansluiting op het waterleidingnetwerk hebben.

Doelmatigheidsbepaling kerkenvrijstelling

In 2021 zijn er rechterlijke uitspraken gedaan over de kerkenvrijstelling bij de riool- en waterzorgheffing. Op grond van strijd met het gelijkheidsbeginsel, hebben rechtbanken en gerechtshoven de aanslagen van degenen die in beroep zijn gaan geheel vernietigd. Echter de Hoge Raad heeft op 6 augustus 2021 toch anders besloten. De omstandigheid dat kerken openbaar toegankelijk zijn en het algemeen belang dienen, vormt een objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond voor het verschil in behandeling ten aanzien van de riool- en waterzorgheffing. De Hoge Raad vindt dat het gelijkheidsbeginsel daarmee niet is geschonden. Om toekomstige misverstanden en procedures te voorkomen wordt in de verordening opgenomen dat percelen, waarbij bij de bepaling van de riool- en waterzorgheffing, de waarde buiten aanmerking wordt gelaten en niet in de heffing worden betrokken. Voor onder meer gebouwen die bestemd zijn voor de openbare eredienst wordt conform het bepaalde in de uitvoeringsregeling uitgezonderde objecten is de WOZ-waarde buiten aanmerking gelaten.

8. Belastingtarieven

1. Het eigenarendeel bedraagt	€ 130,00
2. Het gebruikersdeel bedraagt voor een perceel dat in hoofdzaak wordt gebruikt als woning	€ 92,50
3. In afwijking in zoverre van het bepaalde in lid 2 bedraagt het gebruikersdeel voor een perceel dat wordt bewoond door één persoon	€ 52,50
4. Het gebruikersdeel bedraagt voor de overige percelen (bedrijven e.d.) voor elke volle eenheid van 250 kubieke meters water bij een hoeveelheid water:	
a. van 1 t/m 250 m ³	€ 92,50
b. van 250 m ³ tot en met 1.000 m ³	€ 102,50

c.	van 1.001 m ³ tot en met 2.500 m ³	€ 112,50
d.	van 2.501 m ³ tot en met 5.000 m ³	€ 122,50
e.	van 5.001 m ³ tot en met 10.000 m ³	€ 132,50
f.	van 10.001 m ³ tot en met 50.000 m ³	€ 142,50
g.	van 50.001 m ³ tot en met 100.000 m ³	€ 152,50
h.	van 100.001 m ³ tot en met 250.000 m ³	€ 162,50
i.	van 250.001 m ³ of meer	€ 172,50
5. Voor de berekening van het recht wordt een gedeelte van de in het vorige lid genoemde eenheid als een volle eenheid gerekend.
6. Van de volgende percelen worden bij het vaststellen de riool- en waterzorgheffing, de waarde buiten aanmerking gelaten: percelen met een WOZ-waarde tot € 20.000, gebouwen die bestemd zijn voor de openbare eredienst en percelen die geen wateraansluiting op het waterleidingnetwerk hebben. Van deze percelen bedraagt het eigenarendeel en het gebruikersdeel nul en is het tarief kosteloos
7. Tarieven worden jaarlijks vastgesteld in de verordening riool- en waterzorgheffing op basis van de benodigde inkomsten vanuit het POW&R, verhoogd met de algemene indexatie van tarieven.

9. Belastingjaar

Het belastingjaar loopt gelijk met het kalenderjaar. Hiervoor is met name gekozen omdat de belasting die van de eigenaar wordt geheven gekoppeld is aan de toestand van het eigendom, bezit of beperkt recht van het perceel aan het begin van het belastingjaar. Indien belastingjaar en kalenderjaar samenvallen, is de toestand op 1 januari van belang. De gegevens die de gemeente heeft ten behoeve van de heffing van de onroerendezaakbelasting van de eigenaar, bezitter of beperkt gerechtigde van een onroerende zaak kunnen dan ook voor het eigenarendeel van de riool- en waterzorgheffing worden gebruikt, voor zover het onroerende percelen betreft. Voor de gebruiker is het belastingjaar ook het kalenderjaar of het begin van de belastingplicht als die in de loop van het belastingjaar aanvangt. De gegevens die de gemeente heeft ten behoeve van de heffing van de afvalstoffenheffing en de onroerendezaakbelasting van de gebruiker van een niet-woning, kunnen voor het gebruikersdeel van de riool- en waterzorgheffing worden gebruikt.

10. Wijze van heffing

Gekozen is voor de heffing bij wege van aanslag. Dit is al jarenlang in alle gemeenten de praktijk voor de aanslagen die samen met de riool- en waterzorgheffing op de gecombineerde aanslag zijn opgenomen, zoals de onroerendezaakbelastingen en de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht. Voor gemeente Maashorst verzorgt Belastingssamenwerking Oost Brabant (BSOB) de administratieve afhandeling van de aanslagen en eventuele bezwaren.

11. Overgangsrecht

Als een verordening wordt gewijzigd of een vervangende verordening wordt vastgesteld, wordt eerbiedigende werking aan de oude verordening gegeven. Dit houdt in dat de verordening die wordt ingetrokken, van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich vóór de datum van ingang van de heffing van de nieuwe verordening hebben voorgedaan. Voor die belastbare feiten blijft heffing dus mogelijk op basis van de oude verordening, ook al is die verordening ingetrokken. Zonder dit overgangsrecht is het opleggen van belastingaanslagen met toepassing van de ingetrokken verordening niet meer mogelijk (Hoge Raad 24 februari 2017).